

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalárska práca

2021

Viktória Juríčková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Študijný odbor Design
Špecializácia Design nábytku a interiéru

Viktória Juríčková

ĽUDOVÁ SLOVESNOSŤ V DIZAJNE
PRODUKTU

Bakalárska práca

Vedúci práce: Mgr. art. Jana Potiron, ArtD.

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Viktória JURÍČKOVÁ**
Osobní číslo: **D18B0037P**
Studijní program: **B8208 Design**
Studijní obor: **Design, specializace Design nábytku a interiéru**
Téma práce: **LIDOVÁ SLOVESNOST V DESIGNU PRODUKTU**
Téma práce anglicky: **FOLK LITERATURE IN PRODUCT DESIGN**
Zadávací katedra: **Katedra designu**

Zásady pro vypracování

Anotace zadání:

Kolekce nábytku nebo interiérových doplňků odkazující na myšlenky řemeslné tradice a slovesné útvary ústního podání. Student navrhne produkt, ve kterém se inspiroje lidovým ústním podáním, prezentován současným jazykem.

Podmínky odevzdání práce:

Poster 1000x700 mm s produktovou fotografií

Brožura obsahující technické výkresy, fotografie, vizualizace

Realizace objektů 1:1, v počtu minimálně 2 kusů

Tvůrčí záměr:

Tvůrčím záměrem je návrh nábytku nebo produktu, inspirovaný lidovou slovesností. Jde o navázání na lidové poznatky z minulosti, které neztratili význam ani v současnosti. Využívají se každodenně a nadále se s nimi dá pracovat.

Způsob realizace:

Technika zpracování vyplyne z finálních návrhů. Postu: rešerše, brainstorming, metodologie designu, konzultace návrhů, skici, vizualizace a výroba modelu. Výsledek bude prezentován formou modelu nebo prototypu v měřítku, který vyplyne z finálního návrhu, 2D poster o rozměrech 100x70cm, doplněn odpovídající obrazovou a písemnou dokumentací.

Cíl:

Cílem bude vytvoření funkčního produktu nebo nábytku na dané téma s využitím lidových poznatků, jejich zpracováním a odkazem na lidovou slovesnost.

Předpokládaný charakter výstupu:

Charakter i počet kusů vyplyne v průběhu navrhování. Minimální rozměr výrobků je stanoven součtem stran alespoň 80cm. Dokumentace bude obsahovat produktové fotografie, popis, technické a výrobní výkresy.

Rozsah průvodní zprávy:

Rozsah průvodní zprávy je stanoven vedoucím práce na minimálně 15 normostran textu. Maximální rozsah (včetně příloh a obrazové dokumentace) je stanoven na 60 stran.

Rozsah teoretické části: **min. 15 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Jazyk zpracování: **Slovenština**

Seznam doporučené literatury:

Brooker, G., Stone, S. Co je interiérový design? Praha: Slovart, 2011. ISBN 9788073914356.
Fairs, M. Design 21. století – nové ikony designu, od masového trhu k avangardě. Praha: Slovart, 2007. ISBN 9788072099702.
Fairs, M. Green Design. Berkley: North Atlantic Books, 2009. ISBN 9781556438363.
Kolesár, Z. Kapitoly z dějin designu. Praha: Vysoká škola umělecko-průmyslová, 2009. ISBN 9788086863283.
Norman, Donald A. Design pro každý den. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 9788073633141.
Petranský, L. Teória a metodológia designu. Technická univerzita ve Zvolenu, 1994. ISBN 8022803189 (brož.).
Weinschenk, Susan. 100 věcí, které by měl každý designér vědět o lidech. Brno: Computer Press, 2012. ISBN 9788025136492.
Yudina, A. Furniture. Londýn: Thames and Hudson Ltd, 2015. ISBN 9780500517765.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. art. Jana Potiron, ArtD.**
Katedra designu

Oponent bakalářské práce: **MgA. Štěpán Rous, Ph.D.**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Doc. akademický malíř František Steker v.r.
vedoucí katedry

Prehlasujem, že som umelecké dielo vypracoval(a) samostatne, využil(a) som k jeho tvorbe uvedené pramene, a nejedná sa o plagiát.

Plzeň, apríl 2021

.....

Podpis autora

Pod'akovanie

Týmto by som sa chcela poďakovať vedúcej svojej práce Mgr. art. Jane Potiron, ArtD. za odbornú pomoc a cenné rady pri konzultáciách, mojej rodine a priateľom, ktorí mi boli počas celej práce veľkou oporou. V poslednej rade patrí vďaka firmám Evpas al. s.r.o. a Sklo – studio Martin Štefánek za ochotu spolupráce pri výrobe.

Abstrakt

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo reflektovať ľudovú slovesnosť v dizajne produktu dennej potreby aplikovaním súčasných dekoratívnych a geometrických trendov. Výsledný produkt, kolekcia QUARE, obsahuje tri vínové poháre z ručne fúkaného skla. Doplnené o kovový detail, ktorého vždy odlišné umiestnenie reflektuje ľudské správanie a zároveň slúži ako odmerka na dva decilitre. Pri výrobe som sa spojila s firmou Sklo - studio Martina Štefánka a s firmou Evpas al. s.r.o., čím poukazujem na jedinečnosť ručnej práce a jej postupné vytrácanie sa zo súčasnej spoločnosti. Pri tvorbe som hľadala nový kreatívny, dynamický spôsob, akým rozprávať príbehy. Inšpiráciou prísloviím „vo víne je pravda“ som spojila všetky elementy do jedného uceleného kontextu. Kolekcia QUARE je tak zrkadlom nás samotných.

Abstract

The main aim of my bachelor thesis was to reflect the folk literature of the product of daily usage. It is described by the application of decorative and geometrical trends. The final product, the QUARE collection, comprises three wine glasses from hand-blown glass. It reflects the variety of positions of human behaviour by using metal detail as well as it serves as a measuring cup to align two deciliters. During the production, I contacted Sklo-studio Martina Štefánka company together with Evpas al. s.r.o. company. The aim was to refer to the fact of slowly depriving handmade production in nowadays society. During the production, I was searching for a new, creative, and dynamic way to tell a story. With the inspiration of “in vino veritas” I connected all the elements to one comprehensive context. Therefore the QUARE collection mirrors ourselves.

Obsah

Voľba témy	2
Inšpirácia	3
Kontext s doterajšou tvorbou	3
Kontext so svetom dizajnu	6
Myšlienka	8
Cieľ práce	9
Proces tvorby	10
Ľudová slovesnosť	10
História vínových pohárov v Českej republike	11
Návrhová časť	12
Proces výroby	14
Forma na výrobu fúkaného skla	14
Fúkanie pohárov	14
Prvotné spracovanie	16
Brúsenie skla	16
Drôt	16
Povrchová úprava	18
Popis diela a technické parametre	20
Prínos dizajnu	23
Zoznam použitých zdrojov	24
Obrazová príloha	25

Voľba témy

Zo všetkých bakalárskych tém ma najviac zaujala téma ľudová slovesnosť v dizajne produktu. Ako malá som bola neustále obklopená ľudovými tradíciami a zvykmi. Keďže pochádzam z oblasti Turca, ľudové tradície tam boli na dennom poriadku. Moja mama hrávala na harmoniku a spievala ľudové piesne. Technológie neboli tak rozsiahle ako v dnešnej dobe, takže niečo ako spoločné prášenie kobercov „klepáčom na prachári“ pred bytovkami sa už tak často nevidí.

Ľudové tradície sú súčasťou každého z nás. Každá rodina má svoje vlastné tradície, ktoré sa predávajú z generácie na generáciu, čím vznikajú ďalšie a novšie tradície. Keď sa povie pojem „ľudová tradícia“ každý jeden si predstaví zväčša niečo iné. Vďaka tomu sa mi otvára veľa možností na ktoré sa môžem vo svojej práci zamerať a ktoré môžem spracovať. Vytvoriť produkt, ktorý bude mať nielen svoju funkciu ale bude rozprávať svoj vlastný príbeh, v ktorom si jeho užívateľ nájde časť seba samého.

Inšpirácia

Kontext s doterajšou tvorbou

S pojmom „ľudové“ sa stretávame neustále. Už od útleho veku, keď nám rodičia rozprávali rozprávky na dobrú noc, učili a spievali nám ľudové piesne. Najčastejšie sa s ňou stretávame v hovorovej reči, aj keď si to niekedy neuvedomujeme.

S motívom ľudovej tradície v dizajne som sa prvýkrát stretla v prvom ročníku na strednej umeleckej škole v Trenčíne. Zadaním práce bolo navrhnuť a vyrobiť kabelku z papiera inšpirovanú jedným z piatich tradičných symbolov a ornamentov použitých na zbierkových predmetoch Slovenského národného múzea v Martine. Zvolila som si symbol tulipánu, ktorý som zoštylizovala a preniesla na šesťuholníkový tvar kabelky. Na jednom zo štyroch tulipánov je použitá dyha, aby ozvláštnila vzor a ozdobnosť viac vynikla. Výsledný výrobok kabelky bol vystavený na výstave pod názvom Symbol a ornament v Slovenskom národnom múzeu v Martine.

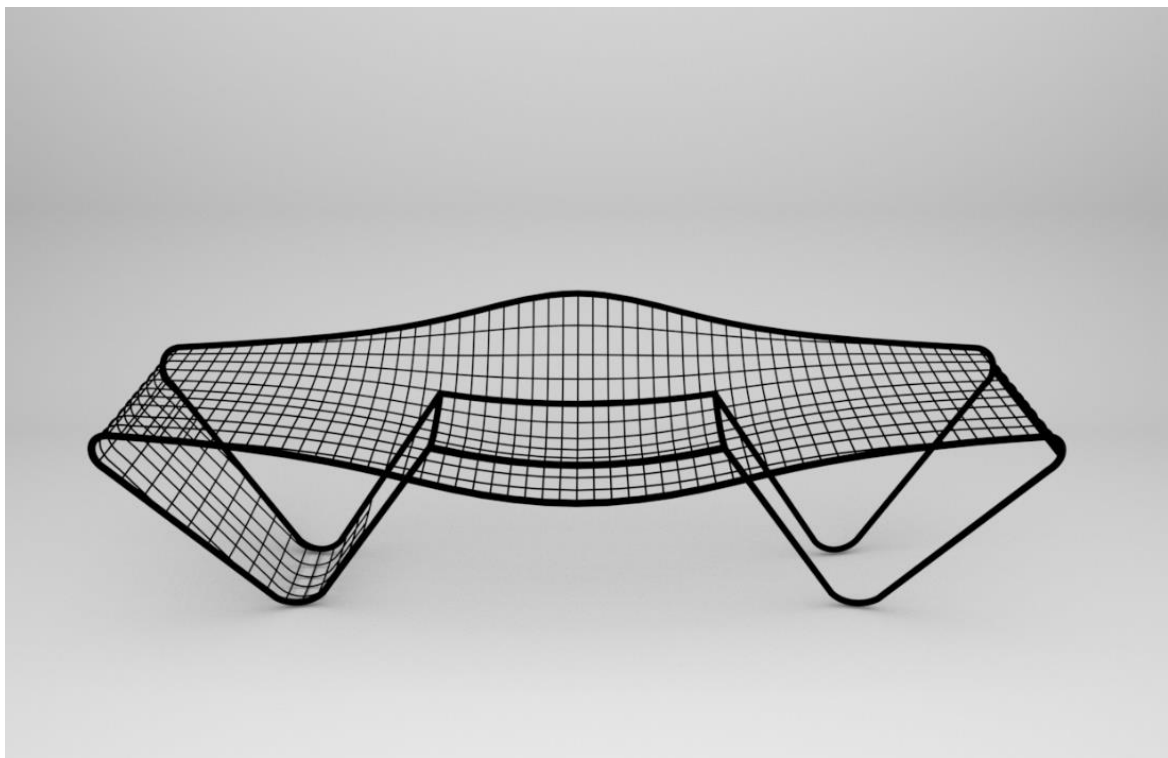
Obrázok č.1, kabelka, Juríčková Viktória, 2015

Neskôr, v treťom ročníku som mala možnosť venovať sa keramike – konkrétnejšie hrnčiarstvu. Hrnčiarstvo bolo jedným z najrozšírenejších ľudových remesiel na Slovensku od približne polovice 20. storočia. Spočiatku sa výroba keramiky modelovala v rukách, neskôr s využitím hrnčiarskeho kruhu alebo tvarovaním pomocou foriem. Vďaka školskému vybaveniu v dielňach som si mohla vyskúšať všetky tieto techniky výroby keramiky. Mojou výslednou prácou bola váza „Wrap“. Na jej výrobu som zvolila techniku modelovania v rukách. Postup výroby spočíval vo vrstvení šúľkov z hliny na seba a postupným uhladzovaním pomocou keramických pomôcok. Bol to síce zdĺhavejší proces výroby, ale za osvojenie tejto techniky a nové skúsenosti som vďačná.

Obrázok č.2, váza – „Wrap“, Juríčková Viktória, 2017

Tretíkrát som sa s témou ľudovej tradície stretla v druhom semestri druhého ročníka bakalárskeho štúdia. Téma klauzúrnej práce bola „spolupráca“ kde výsledným prototypom mala byť lavička použitá v interiéri. Pre svoju spoluprácu som si vybrala spoluprácu s drotárom. Drotárstvo bolo v minulosti váženým a dôležitým remeslom. Rozbité nádoby bolo lacnejšie zdrôtovať ako kupovať nové. Ako napredovala doba a vývoj nových materiálov, v obchodoch sa začali objavovať lacnejšie produkty a drotárstvo sa utiahlo do úzadia. V dnešnej dobe môžeme drotárstvo pokladať za takmer vymreté. Práve aj z tohto dôvodu som sa zaoberala týmto remeslom a rozhodla som sa využiť ho inak ako bolo tradične používané. Výsledným produktom mojej spolupráce bola lavička „wirewe“. Hlavný prvok lavičky tvoril drôtený výplet, ktorý sa ťahal po celej konštrukcii lavičky a zároveň vytváral aj úložný priestor.

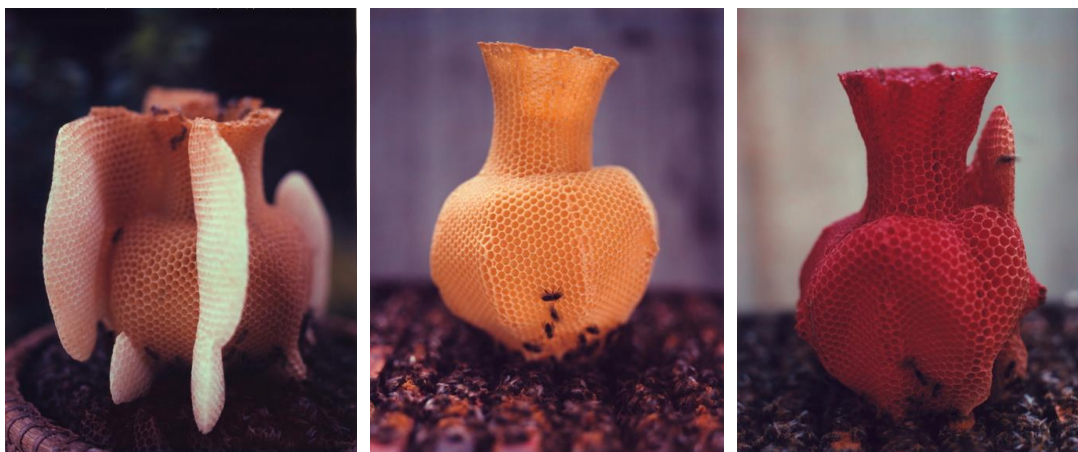

Obrázok č.3, lavička - „wirewe“, Juríčková Viktória, 2020

Kontext so svetom dizajnu

V dnešnej dobe sa neustále rieši téma globálneho otepľovania, znečistenia planéty - odpad či ekologické materiály. Aj vďaka tomu sa ľudové remeslá a tradície čoraz častejšie stávajú hlavnou inšpiráciou a témou pre dizajnérov po celom svete a dostávajú sa tak do popredia. Ide o akýsi návrat do doby, kedy sa využívali viac prírodné materiály a ľudstvo nevytváralo také množstvo odpadu. Dizajnéri využívajú prepojenie remeselnej výroby s novými ekologickými materiálmi, či navrátenie tradičných materiálov. V mojej práci som sa inšpirovala dizajnérmi, ktorí sa snažia navrátiť ľudové tradície a poukázať na tradície z ich pohľadu modernej doby.

Tomáš Gabzdil Libertíny a jeho práca The Honeycomb Vase „Made by Bees“ z roku 2007. Jedná sa o vázy vytvorené včelami. Svojou prácou vzdoruje sériovej výrobe. Každá váza je originál a rozpráva svoj vlastný príbeh. Vázy sú vyrobené z ekologického materiálu – včelích plástov, ktoré sú jedným z produktov včiel. Na výrobe jednej vázy sa podieľalo 40 000 včiel a výrobný proces trval približne dva týždne. Keď sa povie „včela“, prvá vec čo ma napadne, je určite výroba medu, ktorá je spojená s ľudovými tradíciami. Jeho nápad s využitím včiel na výrobu produktu ma inšpiroval predovšetkým tým, že sa netreba obmedzovať na materiály, ktoré sú zaužívané pri výrobe konkrétnych produktov, ale treba skúšať a experimentovať.

Obrázok č.4, 5, 6, The Honeycomb Vase „Made by Bees“, Tomáš Gabzdil Libertíny, 2007¹

¹ <https://www.dezeen.com/2007/08/30/the-honeycomb-vase-2007-by-studio-libertiny/>

VENNA studio založili návrhárka Natália Drevenáková spolu s Vendulou Kolářovou v roku 2020. Navrhujú a sami aj šijú oblečenie z ľanu. Strihy navrhujú tak, aby bol výsledok pohodlný a vhodný pre viacero typov postáv. Hlavným cieľom značky VENNA je navrátenie prírodného a tradičného materiálu – ľanu, a tým dostať ho do popredia medzi konkurenčné značky. Ľan je materiál, ktorý má veľa využití, či už v módnom priemysle alebo dizajnových produktoch, no málokto ho v dnešnej dobe používa. VENNA sa snaží o udržateľnosť materiálov a byť bezodpadová. Zo zvyšných kúskov látok vytvárajú ďalšie produkty ako vrecúška či filtre na kávu, aby nič nevyšlo na zmar.

Obrázok č.7, vrecúško zo zbytku látok, Venna, 2021²

Obrázok č.8, kúsky oblečenia z ich tvorby, Venna, 2020³

Kristýna Venturová a jej práca „Beer glasses“ je prepojenie dvoch českých tradícií, pitia piva a výroby skla do moderného dizajnu. Inšpirovala sa tradičným vzorom pivových pohárov v Českej republike, ktorý preniesla na minimalistický tvar pohára. Jej práca sa stala jednou z mojich hlavných inšpirácií.

Obrázok č.9, Beer glasses, Kristýna Venturová, 2014⁴

² https://www.instagram.com/p/CJ_cv_mreUg/

³ <https://www.instagram.com/p/CHtCrSbnltG/>

⁴ <http://kristynaventurova.com/portfolio/portfolio/>

Myšlienka

Žijeme v dobe techniky, ktorá sa neustále rozvíja. Vďaka prirodzenému vývoju ľudstva sme v priebehu storočia prišli o veľkú časť remeselne vyrábaných produktov. Môže za to aj obdobie priemyselnej revolúcie, keď priemyselná výroba zaplavila svet strojovo vyrábanými produktmi. Nastala éra sériovej masovej výroby - množstvo produkcie jedného typu produktu v rôznych materiálových či tvarových prevedeniach. Produkty boli cenovo dostupné pre všetky vrstvy obyvateľstva. Remeselné výrobky neboli tak cenovo dostupné a mohli si ich dovoliť len ľudia z vyšších vrstiev. Postupom času sa remeslo utiahlo do úzadia a v dnešnej dobe ho berieme viac menej len ako súčasť našich tradícií.

Mojou hlavnou myšlienkou bolo navrátenie záujmu o predmety dennej potreby vyrábané remeselnou výrobou. Pokúsiť sa využiť remeslo aj iným spôsobom ako bolo zaužívané a pretvoriť ho do dnešnej doby. Aby produktom nebol „len pohár“, ale vďaka nemu by sme vyjadrili kým sme. S pohárom sa stretávame už od detstva. Mama podá dieťaťu pohár mlieka, kakaa či čaju. Je to predmet, ktorý je pre nás potrebný neustále. Nie je to len „obyčajný pohár“ (predmet každodennej potreby), ale v každej domácnosti môže mať svoje miesto, príhodu, históriu. Stretávanie sa s priateľmi a rodinou, na oslavách, svadbách, karochoch – vždy je prítomný pohár. Rôznej veľkosti, tvaru, vzhľadu a naplnený rozličnými nápojmi. Tak ako má každý človek svoj vlastný príbeh, má ho aj „obyčajný pohár“.

Cieľ práce

Ako malé deti máme obrovskú predstavivosť, vnímame svet okolo nás a stále objavujeme niečo nové. Naša zvedavosť zodpovedá nekonečnému množstvu otázok - Čo to je? Prečo? Ako? Celé naše detstvo túžime byť dospelí. No sotva sa dospelými staneme, z nášho života sa stáva akýsi stereotyp. „Pracujeme, aby sme žili, alebo žijeme, aby sme pracovali?“⁵

Zabúdame vnímať svet okolo nás, všetku tú nádheru. Chýba nám tá „detská“ nevinná radosť, zvedavosť. Na chvíľu sa zastaviť. „Predstavivosť je dôležitejšia ako vedomosti. Vedomosti sú obmedzené, predstavivosť obklopuje celý svet“⁶.

Cieľom mojej práce bolo využiť poznatky ústnej ľudovej slovesnosti, použiť ich v dizajne produktu a vďaka nim poukázať na dôležitosť otázky „Prečo?“. Túto otázku používame niekoľkokrát za deň. Keď si ju položíme, znamená to, že nás niečo zaujme a chceme o tom vedieť viac, alebo chceme poznať odpoveď. Nachvíľu sa zastavíme, začneme premýšľať, a tým narušíme náš denný stereotyp.

Vďaka otázke „Prečo?“ môžeme začať konverzáciu, rozvíjať ju. Prečo vínový pohár? - „Vino je medzi nápojmi najušľachtilejšie, medzi liekmi najchutnejšie a medzi pokrmami najpríjemnejšie!“⁷ Prečo je tam drôt? - evokuje netradičné spojenie skla a kovu integrovaného dekoratívnymi prvkami, geometrickými vzormi kruhovej formy. Prečo som sa rozhodla pre set troch rôznych pohárov? - vychádzala som z rozprávok, ako napríklad Tri oriešky pre Popolušku, Tri prasiatka, Tri zlaté vlasy deda Vševeda. Vďaka otázke „Prečo“ sa posúvame vpred, získavame nové informácie. Vďaka našej predstavivosti má každý z nás vlastnú variantu odpovede na otázku „Prečo?“.

„ Nejde o to, na čo sa dívate, ale čo vidíte.“⁸

⁵ Timothy Keller; Katherine Leary Alsdorf, podnázov knihy Viera a práca.

⁶ Albert Einstein, 1929

⁷ Plutarchos,

⁸ Henry David Thoreau, 1817-1862

Proces tvorby

Ústna ľudová slovesnosť

Ľudové tradície a zvyky sú tradície, ktoré robia každú krajinu špeciálnou. Odlišujú ju od iných krajín a dodávajú jej pocit výnimočnosti. Ústna ľudová slovesnosť sa šírila predovšetkým ústnym podaním medzi vidieckymi a mestskými vrstvami obyvateľstva. Najčastejšie sa šírila pri prácach na poliach, tradičných zábavách či v krčmách. Okrem ústneho podania medzi hlavné charakteristiky patrí variabilita – vďaka ústnemu podaniu sa pôvodné znenie diel menilo, a preto môžeme nájsť rôzne varianty, a kolektívny charakter – tvorca sa musel podriaďiť ľudovému kolektívu, aby jeho dielo prijali. Najstaršou formou ľudovej slovesnosti sú príslovia, porekadlá a pranostiky. Príslovie vyjadruje ľudskú múdrosť a má poučný charakter. Z pomedzi všetkých prísloví ma najviac upútalo príslovie „in vino veritas“, v slovenskej podobe toto príslovie poznáme ako „vo víne je pravda“.

Obrázok č.10, práca na poli, (archív obce Hrádok)⁹

Medzi najznámejšie formy ľudovej slovesnosti patria básne, piesne, poviedky a rozprávky. Veľmi často sa v nich spomína alkohol, ktorý tvorí určitú zásluhu pri ich vzniku.

⁹ <https://hradok.webgarden.cz/zahlavi/historia/historicke-fotografie/spomienky-na-hradok>

Napríklad pieseň „Ešte si ja pohár vína vypijem“¹⁰ sa poväčšine spieva na ľudových veseliciach. Moja mama hovorí, že dobrá kniha a k tomu deci červeného vína je na noc liek, tak ako sa tvrdí v slovenskej ľudovej piesni „Nepi Jano, nepi vodu“. Dá si ho niekedy počas dlhých zimných večerov. Jeden pohár červeného vína sa vraj považuje za prospešný pre naše srdce.

O víne sa nielen spieva... „ Motív posilnenia či znásobenia sily vypitím vína je jedným z najčastejších zobrazení účinku alkoholu na človeka a objavuje sa vo viacerých rozprávkach. „ i jemu sa hlava zatočila a málo chýbalo, že už z nôh nespadol, ale sa veru pochlapil, postavil sa mocne na nohy, šiel k stolu, zjedol za plný tanier polievky a vypil za plný pohár vína. A to ho veru dobre posilnilo.“¹¹ Ale čo ak si dáme druhý pohár, tretí a ďalší. A to nielen keď ide o pitie vína, či piva, ale alkoholu všeobecne. Alkohol rozväzuje jazyk. Popri pití môže človek povedať aj to čo nemá.

História vínových pohárov v Českej republike

História skla siaha až do čias starovekého Egypta, kde sa sklo ešte vôbec nepodobalo na to dnešné. Okolo roku 100 pred našim letopočtom sa objavila technika fúkaného skla. Vďaka tomuto objavu poznáme sklo v dnešnej podobe.

Dejiny sklárstva v Českej republike súvisia s prvými pohármi na víno, ktoré neboli navrhované len čisto kvôli estetike, ale začali sa vyrábať podľa druhov vína. „Sklárska história v Čechách sa začína v roku 1756 a pokračuje priamo do súčasnej zjednotenej Európy, pričom sa na tejto ceste odohráva niekoľko najdramatickejších udalostí z európskych dejín. Benátčania začali uplatňovať poznatky o výrobe sklenených pohárov z Blízkeho Východu, ktoré sa tam ujali približne v roku 1000 nášho letopočtu. Tieto vedomosti o výrobe pohárov sa pomaly šírili aj do severnej časti Európy, pričom sa hľadali energetické zdroje, ktoré boli rozhodujúce pre roztavenie skla. Týmto zdrojom bolo drevo a spôsobilo migráciu výrobcov skla do lesov. A práve kvôli tejto migrácii sa kultúra skla začala rozvíjať aj v Česku v 17. storočí“.¹²

¹⁰ <http://www.zpevnik.wz.cz/?id=26106>, text piesne

¹¹ <https://www.adzpo.sk/images/articles/adzpo-1999-34-1-039-044.pdf>, Mahulienka, zlatá panna

¹² https://is.vsh.cz/th/usnxx/Anna-Cimbalakova-Bakalarska-praca-2014__2_.pdf

Firma Riedel je jednou z najznámejších firiem vo svete výroby fúkaného skla, ktorá sa zaoberá vínovými pohármi. Claus J. Riedel pôvodom Čech, položil základy pre vínové poháre v roku 1974. Jeho kolekcia „Sommeliers“ sa stala ikonou budúcnosti skleneného dizajnu.

Obrázok č.11, kolekcia vínových pohárov „Riedel Sommeliers Loire“, 1997¹³

Návrhová časť

Po dôkladnej rešerši histórie pohárov a ústnej ľudovej slovesnosti som sa sústredila na návrhovú časť vínových pohárov. Nechcela som navrhnuť úplne nový tvar pohárov, ktorý by pôsobil abstraktne, ale snažila som sa ponechať jeho základný tvar. Tvar pohára, ktorý si väčšina ľudí predstaví keď sa povie vínový pohár. Kalich v tvare tulipána, úzka stopka a kruhová základňa. Zo začiatku som sa pohrávala s hranatými tvarmi, lomenými čiarami, no vo finálnom návrhu som sa rozhodla pre kombináciu oblých a hranatých tvarov. Kalich tak vychádza z tvaru kruhu, ktorý je v jeho jednej tretine ukončený a z neho pokračuje rovná krivka, tá v ich spoji vytvára jemnú hranu. Stopka je úzka a dlhá, vďaka čomu pohár pôsobí honosnejšie. Základňu som ponechala kruhovou, ale jej obvod som zarovnala s obvodom kalicha. Základňa je tak o čosi väčšia ako pri klasických pohároch.

Počas navrhovania tvaru pohárov som si všimla, že veľa ľudí drží pohár vlastným spôsobom. Spravila som si tak menší prieskum u ľudí v mojom okolí s otázkou akým spôsobom držia vínový pohár. Výsledné zistenia som si rozdelila do troch základných častí, a to držanie pohára za základňu, za stopku a nakoniec za kalich. Najčastejšie ľudia držali pohár za kalich, tento spôsob ma vôbec neprekvapil, keďže je to najpohodľnejšie. Ostatní držali pohár za stopku a za

¹³ <https://www.riedel.com/en-ch/shop/sommeliers/loire-440000033>

základňu len jeden. Tieto tri spôsoby uchytienia pohára sa stali mojím základom pre tvorbu a dôvod umiestnenia drôtu na pohároch.

Obrázok č.12, 13, 14, 15, držanie pohára za kalich, (archív autora)

Obrázok č.16, 17, 18, držanie pohára za stopku, (archív autora)

Obrázok č.19, držanie pohára za základňu, (archív autora)

Navrhla som umiestnenie drôtu do jemnej drážky a lemuje tak skoro celý tvar pohára. V časti kalicha, stopky a základne sa odľahuje smerom od pohára čím vytvára „uško“, ktoré môže niekomu pripomínať prsteň. „Uško“ je na každej variante pohára umiestnené a prispôbené tak, aby uchytienie vyhovovalo všetkým skupinám užívateľov.

Proces výroby

Forma na výrobu fúkaného skla

Väčšina sklárskych foriem je vyrábaná z dreva, najčastejšie z buku. V dnešnej dobe sa na výrobu foriem využívajú aj iné materiály, napríklad kov. Pre výrobu formy je veľmi dôležité, aby bolo drevo dostatočne nasiaknuté vodou a nevznikali tak praskliny vo forme. Samozrejme musí byť zdravý aj samotný kmeň. Surové drevo sa potom upevní na sústruh a pomocou dlhých dlát sa doňho vysústruží požadovaný tvar. Pri sústružení je veľmi dôležitá presnosť. Ďalším krokom je rozdelenie formy na dve polovice a následné doladenie posledných detailov pomocou rezbárskych dlát. Po konečnej kontrole rozmerov sa na formu pripevnia kovové madlá pre jej lepšiu manipuláciu.

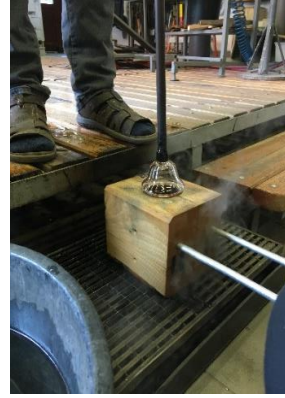
Obrázok č.20 , drevená forma na fúkanie skla, (archív autora)

Proces fúkania pohárov

Výroba vínových pohárov bola uskutočnená v Sklo - studio Martina Štefánka. Pri ručnej výrobe fúkaného skla v sklárskej huti sa sklovina naberá zo sklárskej pece na sklársku píšťalu s bankou. Pri spracovaní skloviny sa jej teplota pohybuje okolo 1200 °C. Nabratá sklovina sa najskôr vytvaruje pomocou drevených a oceľových nástrojov. Potom sa sklár premiestni k nádobe s vodou, v ktorej je ponorená drevená forma. Stúpnutím na pedál sa forma vynorí z vody a sklár do nej vyfúkne tvar kalicha. Ďalší sklár si medzitým nastrihne kúsok skla z ktorého následne vytvaruje stopku pohára, ktorá sa upevní na kalich. Ako posledné z celého pohára sa dotvorí základňa. Pohár po dokončení všetkých troch častí putuje aj s píšťalou do chladiacej pece.

Obrázok č.21 , fúkanie skla, (archív autora)

Obrázok č.22 , fúkanie skla, (archív autora)

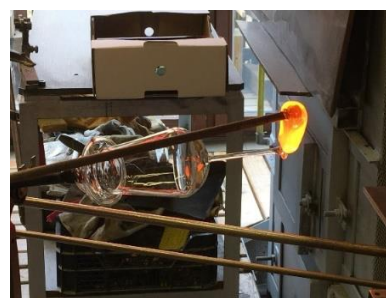
Obrázok č.23 , fúkanie skla, (archív autora)

Obrázok č.24 , stopka pohára, (archív autora)

Obrázok č.25 , tvarovanie stopky pohára, (archív autora)

Obrázok č.26 , dotvorenie základne, (archív autora)

Obrázok č.27 , doladenie základne, (archív autora)

Prvotné spracovanie

Po vybratí pohárov z chladiacej pece nasleduje oddelenie časti pohára od sklárskej písťaly. V prvom kroku sa pohár po svojom obvode nareže vidiovým nožom. Po narezaní sa pohár nastaví k ostrému plameňu, ktorý spôsobí, že pohár praskne presne v narezanom mieste. Po prasknutí skla zostáva hrana pohára ostrá a je potrebné ju obrúsiť. Hrana sa zabrusuje na vodorovnom brúsnom kotúči. Keď je hrana pohára dostatočne obrúsená, pohár sa presunie na otočný podstavec a ostrým plameňom sa natavia ostré hrany pohára až do doby, kým sa horný okraj pohára celý nezaoblí. Zapálenie horného okraja pohára je posledná fáza pri výrobe.

Brúsenie skla

Po vyrobení vínových pohárov ich cesta pokračovala na vybrúsenie drážky do firmy Evpas al. s.r.o., ktorá sa brúseniu skla venuje dlhé roky. Tradičné ručné brúsenie skla spočíva v presnosti a trpezlivosti brúsiča skla. Najskôr sa na vínový pohár nakreslia zvislé čiary, pomocou ktorých sa pohár rozdelí na rovnaké diely. Potom nasledujú vodorovné čiary, čím vznikne takzvaná „sieť“, podľa ktorej sa zhotoví drážka na vybrúsenie. Brúsič vezme do rúk vínový pohár a pomocou diamantového kotúča, ktorý je neustále pod prúdom vody, vybrúsi základ drážky pre vlepenie drôtu. Drážka sa následne zahladí pomocou jemnejších brusív. Ako posledné nasleduje vyleštenie pohára.

Drôt

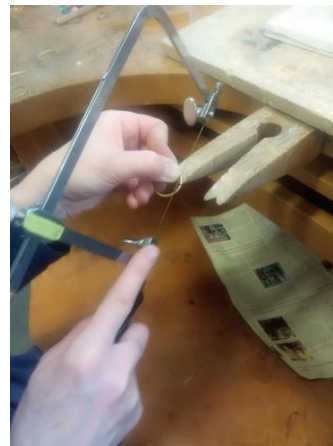
Ako materiál drôtu som zvolila mosadz. Je to jeden z mäkkších kovov, jednoduchšie sa s ním pracuje a vo výsledku drží pevne svoj tvar. Prvým bodom pri výrobe „uška“ pohára bolo vytvorenie krúžkov. Drôt sa ohýbal okolo kovového tŕňa, ktorý sa používa pri výrobe prsteňov.

Výsledné krúžky sa narezali na požadovaný tvar a nasledovalo ich spojenie s ďalšou časťou drôtu pomocou spájkovania striebornou spájkou s bodom tavenia 595-630 stupňov.

Ešte pred spájkovaním sa mosadz potrie roztokom boraxu¹⁴ pre lepšiu príľnavosť a na spoj sa umiestnia kúsočky kovu zložené zo zinku, medi a striebra. Po spojení nadväzovalo opakujúce sa ohýbanie drôtu pomocou klieštikov a kovového tŕňa, prikladanie drôtu k poháru, až kým sa nedocielil požadovaný tvar. Pri ohýbaní sa použil aj proces žihania, a to zahriatia drôtu a následného rýchleho schladenia. Drôt sa tak jednoduchšie ohýbal v ťažkých miestach ohybu. Proces žihania sa môže opakovať aj niekoľkokrát. Keď mal drôt požadovaný tvar, nasledovalo brúsenie rôznymi pilníkmi, brúsnymi papiermi a ako posledné vyleštenie drôtu.

Obrázok č.28,
ohnutie drôtu do tvarov krúžkov,
(archív autora)

Obrázok č.29,
rezanie krúžkov na požadovaný tvar,
(archív autora)

Obrázok č.30, 31 , spájkovanie drôtov, (archív autora)

¹⁴ Borax – tetraboritan sodný, dekahydrát, používa sa pri zvaraní mosadzi ako rozpúšťadlo

Obrázok č.32 , drôty pred dokončením, (archív autora)

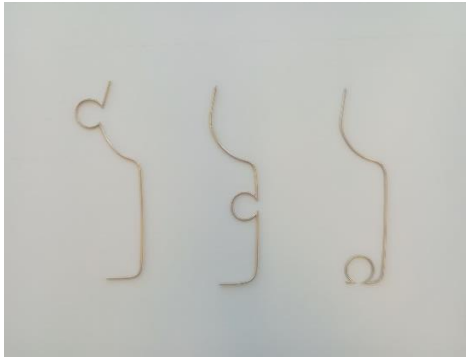
obrázok č.33 , prikladanie a doladovanie drôtu k poháru, (archív autora)

Povrchová úprava

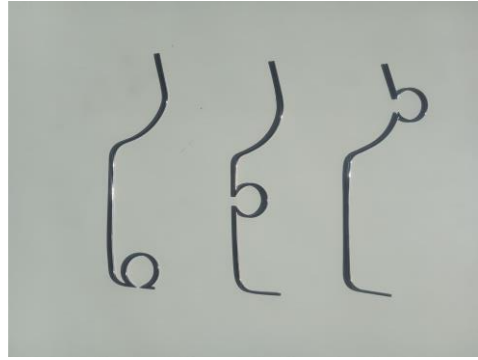
Ako povrchovú úpravu drôtov som zvolila galvanické pokovovanie ruténom. Pokovovanie sa používa pri úprave povrchu kovov, mení ich mechanické vlastnosti – oteruvzdornosť, odolnosť voči erózií, alebo len ich vzhľadové vlastnosti.

Galvanické pokovovanie je vytvorenie povlaku na kovovom materiáli pomocou elektrochemickej reakcie. Pomocou elektrického prúdu sa na povrchu pokovovaného materiálu vytvorí vrstva nanášaného kovu. O kvalite, pórovitosti a vzhľade kovových vrstiev rozhoduje najmä zloženie chemického kúpeľa. Medzi základné pracovné podmienky patria tlak, teplota a elektrický prúd.

Ruténium je ušľachtilý sivo strieborný až čierny kov. Radí sa medzi ľahké platinové kovy, z ktorých je najvzácnejší. Už malé množstvo ruténia zlepšuje tvrdosť a mechanickú odolnosť materiálu u zliatin. Zvyšuje schopnosť odolať korózii materiálu, odoláva klasickým kyselinám a aj tým, ktoré rozpúšťajú ušľachtilé kovy. Najčastejšie sa začal využívať v šperkárstve, keramických farbivách či dentálnych zliatinách. Jeho využitie sa skúma pri nádorových ochoreniach.

Obrázok č.34,
pred pokovovaním drôtov (archív autora)

Obrázok č.35,
po pokovovaní drôtov (archív autora)

Posledným procesom výroby bolo prilepenie drôtov k pohárom. Zvolila som lepidlo UV Kafuter K-3022, ktoré je určené na lepenie skla a kovu. Je to číre krištáľové akrylové lepidlo, ktoré vytvrdne pomocou UV svetla do niekoľkých sekúnd. Po vytvrdnutí je spoj tak pevný, že sa mechanicky nedá rozpojiť. Teplotnú odolnosť má do sedemdesiat stupňov Celzia. Lepidlo sa naniesie na očistené sklo v tenkej vrstve, priloží sa kovový drôt a za pomoci UV svetla 20 – 125W sa spoj vytvrdí. Je dobré nechať spoj niekoľko hodín odstáť, najlepšie cez noc, ale kľudne môžeme produkt používať aj po vytvrdnutí spoja.

Popis diela

QUARE predstavuje kolekciu zloženú z troch pohárov na víno, ktoré sú inšpirované ústnou ľudovou slovesnosťou, presnejšie prísloviím „ vo víne je pravda“. Kolekcia odzrkadľuje ľudské správanie, ich potreby a obľubu k alkoholu. Poháre sú vyrobené pomocou ručne fúkaného skla, vďaka čomu je každý jeden pohár originál a sú doplnené o detail z drôtu.

Materiál sklo a kov sa spolu nemajú radi, rovnako ako veľké množstvo alkoholu a náš organizmus. Drôt je prichytený z vonkajšej strany pohára a vytvára akoby jeho profil. Začína v polovici hornej časti pohára – kalicha, slúži zároveň ako odmerka pre dva decilitre vína. Ako smeruje nadol pozdĺž pohára, vytvára v určitom mieste „uško“ pre pohodlnejšie držanie pohára. Každý pohár má „uško“ umiestnené v inej časti.

Obrázok č.36, kolekcia QUARE, (archív autora)

QUARE No. 10.5

„Uško“ je umiestnené na základni – znázorňuje ako by sa mal pohár správne držať pri degustácii vína. Pri degustácii držíme pohár za základňu, palec je položený na vrchnej časti a zvyšné štyri prsty podpierajú pohár zo spodnej časti základne. Je to z toho dôvodu, aby sme mohli lepšie pozorovať farbu, vôňu a chuť vína.

Obrázok č.37, QUARE No. 10.5, (archív autora)

QUARE No. 11

„Uško“ je umiestnené na stopke – správne držanie pohára je za stopku, pomocou palca a ukazováka. Za stopku z toho dôvodu, že si môžeme dobre prezerať farbu vína a neohrievame si rukou víno, ktoré sa pije vychladené.

Obrázok č.38, QUARE No. 11, (archív autora)

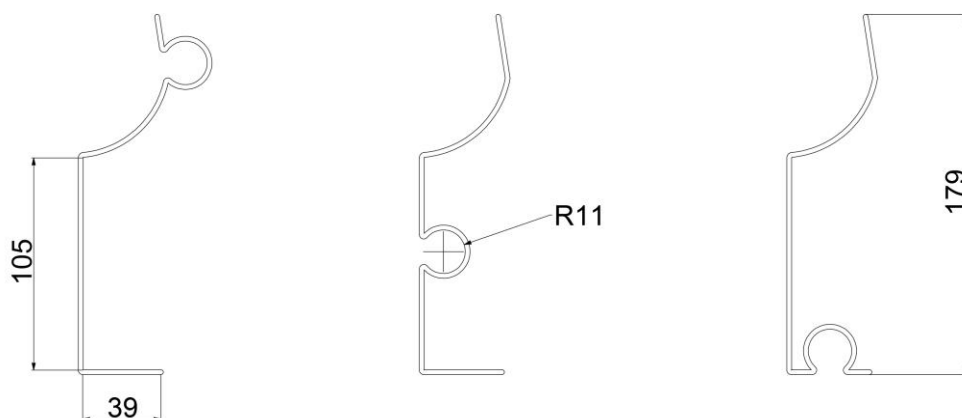
QUARE No. 12

„Uško“ je umiestnené na kalichu – po správnosti by sme nemali držať vínový pohár za kalich. Je to z toho dôvodu, že si ho celý ucapkáme a pohľad na víno cez ucapkané sklo nie je veľmi oku lahodný. Taktiež sa nám rýchlejšie zohrieva víno a nepijeme ho pri správnej teplote. Vo väčšine prípadov držia ľudia pohár za časť kalicha, je im to komfortnejšie. Vďaka „ušku“, ktoré je umiestnené na kalichu, budeme pohár držať vždy na rovnakom mieste. Pohár nebude tak celý upackaný a môžeme si vychutnať pohľad na víno z čistej strany pohára.

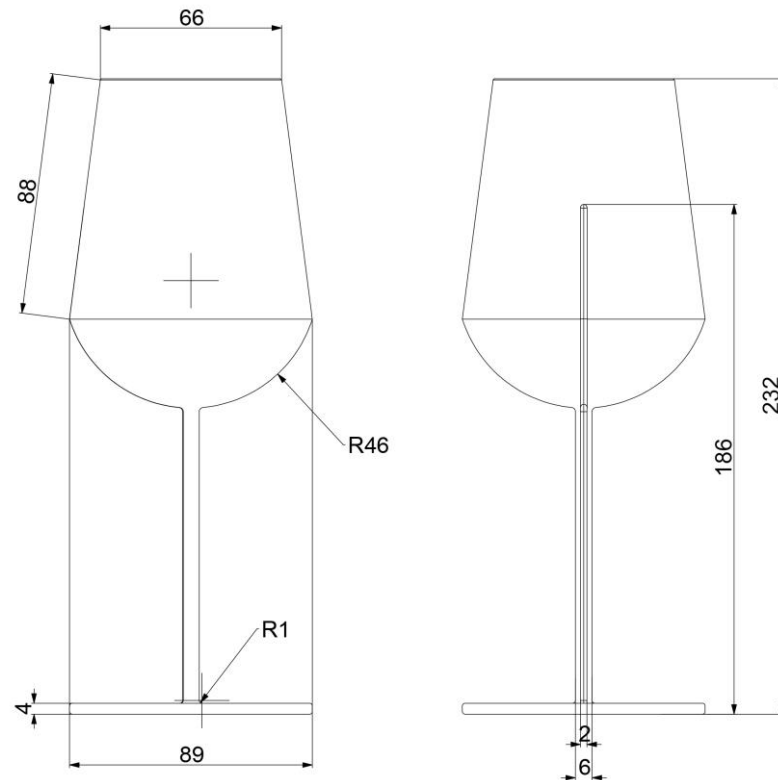

Obrázok č.39, QUARE No. 12, (archív autora)

Technické parametre

Obrázok č.40, technický výkres drôtov, (archív autora)

Obrázok č.41, technický výkres poháru, (archív autora)

Prínos dizajnu

Vo svojej práci som sa zamerala na ľudovú slovesnosť a jej šírenie ústnym podaním. Dizajn vnímam ako istý druh dialógu, ktorý je pre mňa rovnako dôležitý ako vedenie dialógu v konverzácii. Produkt je navrhnutý bez konkrétnej odpovede a v užívateľovi môže vzbudzovať viaceré otázky. Vďaka tomu že si každý užívateľ sám odpovedá a premýšľa nad zámerom dizajnu produktu, posúva jeho význam za hranice ďalších možností.

Zoznam použitých zdrojov

Knižná literatúra

1. Martina Pachmanová, Design: Aktualita alebo večnosť?, vydavateľstvo vysoká škola umělecko-průmyslová, ISBN 9788086863054
2. David Bramston, Základy designu, Design výrobku, Hledání inspirace, vydavateľstvo Computer Press, a.s., ISBN 9788025129142
3. Alain de Botton, Architektura štěstí, vydavateľstvo Kniha Zlín, ISBN 9788087162644
4. Charlotte & Peter Fielloni, Design, Pro 21. století, vydavateľstvo Taschen, ISBN 9788072096190
5. Ladislav Žikmund-Iender, Design/Nábytek/Interiéry, vydavateľ Zigmund, ISBN 978809052740

Internetové zdroje

https://is.vsh.cz/th/usnxx/Anna-Cimbalakova-Bakalarska-praca-2014__2_.pdf

<https://www.sklenenishop.cz/historie-skla/>

<file:///C:/Users/nibir/Downloads/hlavne-znaky-a-zanre-ludovej-slovesnosti-v-jednotlivych-obdobiach-20210221-145322.pdf>

<http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/hrnciarstvo/>

<https://www.crystal-bohemia.cz/brousenesklo/6-o-S-K-L-E/18-JAK-SE-DELA-POSTUP-PRACI>

<https://www.dezeen.com/2007/08/30/the-honeycomb-vase-2007-by-studio-libertiny/>

<http://www.sklarnaharrachov.cz/sklarna/postup-vyroby>

<https://www.sperky-a-diamanty.sk/napoveda/zaujímavosti/rutenium>

<http://www.matnet.sav.sk/index.php?ID=348>

Obrazová príloha

Obrázok č.1, kabelka, Juríčková Viktória, 2015

Obrázok č.2, váza – „Wrap“, Juríčková Viktória, 2017

Obrázok č.3, lavička – „wirewe“, Juríčková Viktória, 2020

Obrázok č.4,5,6, The Honeycomb Vase „Made by Bees“, Tomáš Gabzdil Libertíny, 2007

<https://www.dezeen.com/2007/08/30/the-honeycomb-vase-2007-by-studio-libertiny/>

Obrázok č.7, vrecúško zo zbytku látok, Venna, 2021

https://www.instagram.com/p/CJ_cv_mreU9/

Obrázok č.8, kúsky oblečenia z ich tvorby, Venna, 2020

<https://www.instagram.com/p/CHtCrSBnltG/>

Obrázok č.9, Beer glasses, Kristýna Venturová, 2014

<http://kristynaventurova.com/portfolio/portfolio/>

Obrázok č.10, práca na poli, (archív obce Hrádok)

<https://hradok.webgarden.cz/zahlavi/historia/historicke-fotografie/spomienky-na-hradok>

Obrázok č.11, kolekcia vínových pohárov „Riedel Sommeliers Loire“, 1997

<https://www.riedel.com/en-ch/shop/sommeliers/loire-440000033>

Obrázok č.12, 13, 14, 15, držanie pohára za kalich, (archív autora)

Obrázok č.16, 17, 18, držanie pohára za stopku, (archív autora)

Obrázok č.19, držanie pohára za základňu, (archív autora)

Obrázok č.20, drevená forma na fúkanie skla, (archív autora)

Obrázok č.21, fúkanie skla, (archív autora)

Obrázok č.22, fúkanie skla, (archív autora)

Obrázok č.23, fúkanie skla, (archív autora)

Obrázok č.24, stopka pohára, (archív autora)

Obrázok č.25, tvarovanie stopky pohára, (archív autora)

Obrázok č.26, dotvorenie základne, (archív autora)

Obrázok č.27, doladenie základne, (archív autora)

Obrázok č.28, ohnutie drôtu do tvarov krúžkov, (archív autora)

Obrázok č.29, rezanie krúžkov na požadovaný tvar, (archív autora)

Obrázok č.30, 31, spájkovanie drôtov, (archív autora)

Obrázok č.32, drôty pred dokončením, (archív autora)

Obrázok č.33, prikladanie a doladovanie drôtu k poháru, (archív autora)

Obrázok č.34, pred pokovovaním drôtov (archív autora)

Obrázok č.35, po pokovovaní drôtov (archív autora)

Obrázok č.36, kolekcia QUARE, (archív autora)

Obrázok č.37, QUARE No 10.5, (archív autora)

Obrázok č.38, QUARE No 11, (archív autora)

Obrázok č.39, QUARE No 12, (archív autora)

Obrázok č.40, technický výkres drôtov, (archív autora)

Obrázok č.41, technický výkres poháru, (archív autora)

Obrázok č.42, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.43, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.44, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.45, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.46, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.47, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.48, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.42, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.43, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.44, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.45, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.46, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.47, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)

Obrázok č.48, fotografia finálneho výrobku, (archív autora)